

SOMMERFAHRTEN IN GRÖNLAND

VON
M. RIKLI A. HEIM

Erik Tormip

tyskisuumiit qallunaatuunngortitaa, UPI - ©2014

Kunuunnguaq Fleischerimit kalaallisuunngortitaaq

Arnold Heimip nunap aqqinik taaguusersuina uani attatiinnarneqarpoq, taamani allamiut angalasut Nunatsinnik paasinnittaasiannik imminermi takutitsisuummat.

Kapitalit uannga nutsikkat: "Kalaallit Nunaanni aasakut angalanerit"

Arnold Heimimit allatat

Kap. XIII. Kingitoarsuup qaqinera (9.-11. juli 1909)

Unnuinissatsinnut tuperpugut. Maanna kuup akuata siorartaani, Sullorsuup (Vaigat) sineriaani, ulinnerpaaffianit meterinik marlunnik qatsitsigisumi, kuup Sullorsuarmut appakaaffiata eqqaani. Nuna tamanna inuit najugaqarfiiniit ungaseqisoq, aamma timmiaqarfiunngitsoq, kalaallit taasarpaat Patoot – sumiiffik ilisimaneqarluartoq, nunap pissusaa pillugu allatani allaaserineqartarpoq. Tassami naasut ujaranngornikut nunarsuup pinngoriartornerani kridteqarfimmik nutaanerusumik taaneqartartup nalaaneersut maani nassaassapput, taakkulu professor Oswald Heer-ip allaaserinikuuat. Taamanersuaq maani silaannaap pissusaa ullumikkut immap Akullersuup silaannaatut ippoq. Tamannalu – naasunik ujaranngonikoqarfik - paasisassarsiorfiginiarlugu avatinguani angallapput kisarnikuuarput.

Tupitta tunua, qummut 800 meterit missaanni innaavoq qutaarloqisoq quppaqaqisorlu. Ungasianiilli qaqqap ikiariissitaarnera qaqqortoq, sungarpaluttoq aappaluttoq ersippoq. Aamma aamarsuit takussaapput. Sillisissaqarfiup qulaani sermeq ersippoq. Tassalu Nugsuup (Nuussuup) kujataatungaata sermia, qaqqat basaltiusut portunersaasa qaavanniittoq.

"Kranok atakarpa?" (qanoq ateqarpa) aquttorput Philemon Ujaragsugsummiu (Ujarasussuk) aperivara. Pineqarpoq "Sömnök" – qaqqaq basaltiusoq sermimik qalligaq, talerpia-tungitsinniittoq. Oqaaseq taanna nalinginnaavoq, qanillattorlugulu isumaqarluni "iluliaq". Innaq basaltiusoq taava "Kakanguak" (Qaqqannguaq), saamia-tungitsinniippoq, taassumalu qulaaniillu "Kakarsuak" (Qaqqarsuaq). Kisianni qaqqat taakku portunersaat qaalloriinnaq, Qeqertarsuup sineriaaniit takunikuusarput, tammaarsimaarfitsinniit takusinnaanngilarput. Kakarsuup timaaniissimassaaq. Ata-p (Ataa) illunnguini issumik qarmalinni najugaqartut, qaqqarsuaq taanna taasarpaat "Kingitoarsuk" (Kingittuarsuk).

Qaqqat tamakku suli inunnik tikinneqarnikuunngillat. Kalaallit sinerissami kangerluit ikerasaallu asasaqisamik qanittuini najugaqarput, qallunaallu nunamit nalimasuinnarmiit Issittumi nunaatiminnut kusanaqisumut nunasinikut, qutsissumut pinissartik pilerigisanngilaat. Kisianni Schweizimiup kinaagaluartulluunniit qaqqarsuit unnukkut seqernup qinngugai takugunigit uummataa tillernerulissaaq. Taamaalilluni nunani ilamernga nassaareqqittut issavaa. Qaqqarlu taanna qaqsariaqarparput!

Qanittumut allaat seqerngup ulloq unnuarlu qaqqarsuit qaavi qinngorfigisarpai, kisianni maanna nuissersimavoq, taamaallaallu kangiani sermersuup qulaani qilak tungujorneqarsaqarpoq. Sömnök qaava sermerasartoq putsumik ulissimavoq. Silasiut appariartorpoq; qaqeriarnissarput kinguartertariaqarpoq. Kisianni pingaarutilimmik puigortussaanngisatsinnik piareersagasasaqarpugut. Kamippagut qaqqasiutit orsortigassaapput, taamaaliorpugullumi ivikkanik panernikunik tagiuserluta. Panersemallugit tupitta iluani teqeqqut qutsinnersaannut nivinngarpagut, qimmeqassagaluarpat nerinnginniassammatigit.

Ulloraasit ingerlaltoqaaq. 9. juli naavoq, kisianni taarsingilaq, nuiagaluartormi allaangilaq qavani ualikkut nuiasumiilluni. Suli sapaatip-akunnerini arlalialunni ulloq-unnuarlu qaamasarallassaaq. Ukiaralu taarsisalerpat sinikkiartorluta angerlarumaarpugut.

Maanna qasuersaalaassaagut! Kisianni motorilerisorput sissamiit suaarpallappoq: "Umiaq". Qallunaaq suleqatiga Ravn¹ kalaallillu tuperniit aniapput. Sivitsunngitsoq aggersut ilisarineqarput. Sukkaqaluni - nunap inuui arfinillit anguartigalugit – umiaq tulakkiartorpoq (Akunnermut 7½ km ingerlasimassavaat). Ilaasoraat Appani palasi Mortensen, nuannersumik ilisarimalluagarput, sapaatip-akunnerilu marluk matuma siorna tikeraagarput, allaallumi siniffivimmik siniffeqarluta unnuiffigisarput. Maanna uagut tikeraartigaarpud. Kalaallit Nunaanni kusanartumik pissuseqartoqarpoq, tassalu kalaallit naligisatut isigineqartarmata. Sivitsunngitsoq tupeq ulikkaarpoq. Toqqup naqqani karsinilu inissaqarpiarunnaarluni. Palasi – inuk mikinngitsoq – pequlialluni siniffimmi patitsikkami issiavoq, issiavigisani isamitinnguoorlugu. Kaffisorusaajutaa pujortulimmi angalaqaterput qanoq pisimansoq oqaluttuarivaa.

Unnuakkut nalunaaqutaq ataasingortoq angalasut 13-iusut ingerlaqqippud. Umiaq Ata-p (Ataa) tungaanut sarfaq silammukaartoq iluatsillugu ingerlavoq. Kalaallit ileqquat malillugu aallarmata tamatta seqqortaarpugut. Nipaalleqqippugut.

Nuissat siammarsimappud. Nuissat qutsissut akornisigut seqineq kaaviinnartoq aappillerluni Sullorsuup imartaanut tarranissimavoq. Akitsinni Qerqertarsuup sermitai qaqqat sivinganersaasa tarrartamiittut taarnersaannut killinissimasutut ipput.

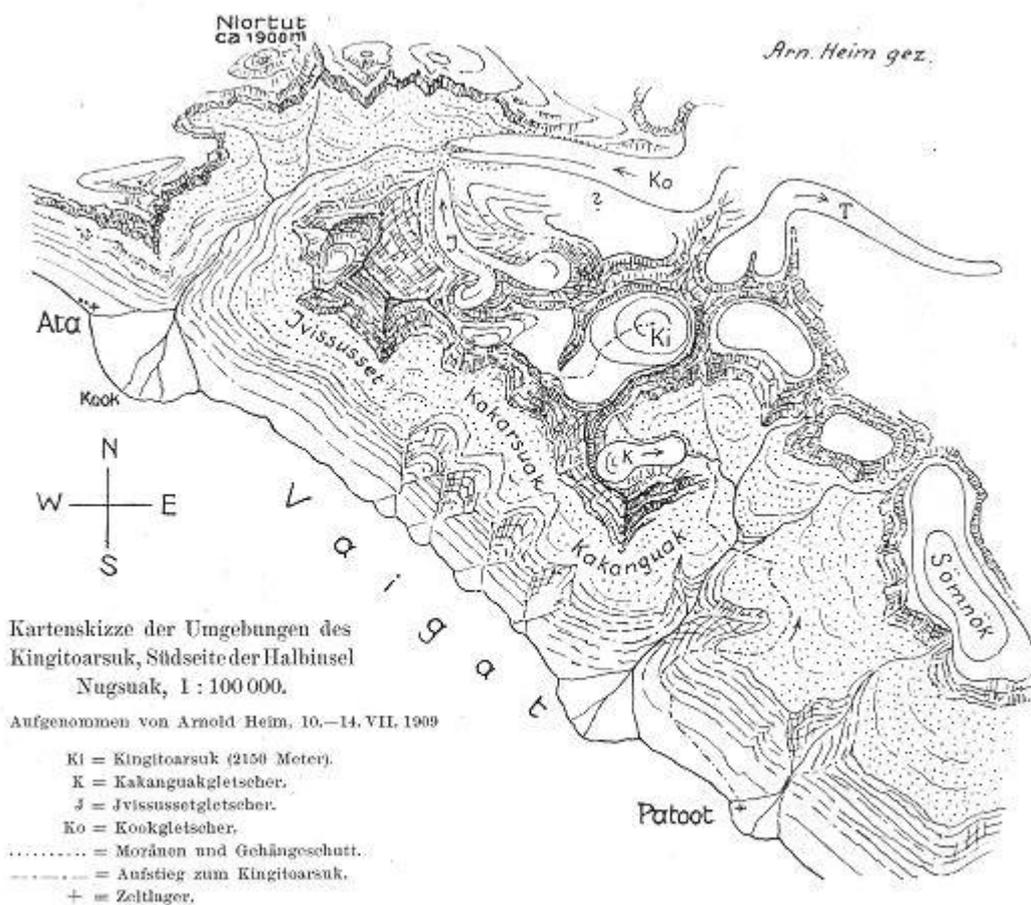
Kingusinaaraluarluta qasuersaarniarsarilerpugut. Qasulluta tupermi sinnguup-puunut poortuuppugut. Taava allaangilaq kallerpalussuaq. Pisarnertut iluliaasinnaangilaq, tassami qanglunnera timitsinneerpoq. Tupassimaqaluta tuaviinnaq aniavugut, ergiinnarlu takusinnaallugu kuuk sermitaqarluni Sömnök-imiit supisoq. Supinera ingerlaannaq unippoq, nipituumillu siorsuppallunna ingerlaannarpoq. Imeq ipertoqq sermimeerpassisoq maanna qaqqakkut ammut koorusaarpoq.

Tammaarsimaarfippud ernumanartumi inissisimarpasippoq, tassami tuperfippud qoorortap Sömnök-ip sermitaata sisoorfiata sinaaniippoq. (Nunap assinga takuuk). Minutsit 15-it missaasa qaangiunneranni qanngorpallattarnerit nangeqqippud. Qutsinnerusumut qimaasariaqarpugut. Sivitsunngitsoq atortorissaarutigut akisuut kuffertigullu qummukaassoreerput. Kisianni tuperput suli peerneqarianngitsoq kuuk kajualuttuinnarsuulluni sioqqanik ujaraaqqanillu akoqarluni supivoq. Qujanartumik supinera siumuinnaq ingerlavoq, taamaangippat tuperput suujunnaassagaluarpoq. Sivitsunngitsoq kuup aqputaa itisuunik qulloortiterpoq, kuuk nutaamik akoqalersillugu. Kisianni ulorianarunnaarpoq, taamaammallu ullaassakkut sisamangullartorlu – maanna qutsiarnerusumiilluta – sinngup-puutsinnut poortuussinnaangorpugut.

10. august allaqqeqaaq; taamaallaat qaqqat portunerpaat nuui putsup iluaniippud. Silasiut appariartorpoq; nunasarnernissaa ilimarluni. Taamaammatt unnulliinnartoq qunneq paasisassarsiorfigisara qimallugu tupeqarfitsinnut uterpunga, qaqqasiornissarput piareersarumallugu. Ulamaat sermersiut angallammi aaneqarpoq, oqorsarpugullu. Taquarivagut paarnat panertut, sukkut, Appani iffiukkat kingulliit, nagguteeqqat, sukkulaamineq, neqit qillertusarmiut mikisut marluk, ammassassuit qillertuusat, Chamer (?) immuk aamma aluminiummik qillertuusaq qaqqorteqqasunik qalaateriikkanik imalik. Inunnut

marlunnut ulluni marlunni naammassapput. Saniatigut atortorissaarutit nassarpagut: Aneroid (aap naqtsineranut uttuut), qinggutit, assiliissut, sialussiut il.il.

Nal. 21 qaangilaaraa aallarpugut. Eskimoortarput 20-nik ukiulik Jukan aapparivara. Tuperfitta avannaatungaani sivinganersaq qaqivarput, unnuap-qeqqalersorlu sillisissaqarfiup qummut killinga angullugu, taamaalillutalu salliarnartaq immap killinganiit 800 meterisut qutsitigsumiittoq angullutigu. Salliarnartaq kilometerpaalunnik isorartussuseqarluni timaani innartat basaltiusut tungaannut qummukajaaq ingerlavissaavoq. Tamanna tassaavoq nuna sermip nassatarisimasaa, ilimanartumik nunap tamarmi sermimik qalleqqanerata nalaaneersoq. Taamaattoq tamarmi naggoreqaaq, taama qutsitsigsumi ilimanangikkaluartumik. Manna tuttoqarfiuvoq, nutaanillumi tumisivugut; kisiannili tuttunik takusaqarata. Qatsugarnersuullu Philemon-ip misilittagartuup oqaasii – silasiut allatut ilimasaarigaluartoq – uppersarsarpei, oqarami: "Sila ajungilak".

Innaarsuit basaltiusut sermitarasaartut, ungasissorsuarmut sangujoraarlutik tuttoqarfimmut killiusut qaavanniippugut. Avannamut-kimmuk Kingitoarsuk ersarippoq, taamaattorli qooroq sermeqarfiusoq akunneralugu. Qinggutunik takusinnaasagut naapertorlugit allatut ajornartumik kangianiit Kakarsuak tunoqqullugu qaqiniartariaqassavarput; aqquilli taanna suli nalilerneq ajornarpoq. Siullermik allatut ajornartumik 100 meterit sinnerlugit qummukaqqittariaqarpugut, sermip kuua iklaarumallugu. Tamaani siullermeerluta ullaakkorsiorpugut – unnuakkut nalunaqutaq atasingortoq. Jukan-ip sukkulaatukkatta

qillaalasortaa nasaminut pinnersaatitut ikkuppaa, nunguterullu nunap assinganik titartaaninni atugara nuannaringaarlugu. "Ajungipatlakra"(Ajunngippallaaqaaq), oqarpoq. Avannamut ingerlaqqippugut, qattorngit sermimit pilersitaasimasut aqutugalugit. Jukan, qummukarnitsinni oqilanikuugaluaqisoq, maanna qimataasalerpoq quersorlunilu.

900 meterit missaannik qutsitsigisumi tasinngorta q isortuinnaq, kaajalallugu qorsooqqissunik naaffiusimasoq nalaarparput. Tumerpassuit uppersivaat qanittukkut tamaani tuttoqarsimasoq. Tumit anginngaarmata tutut ilaat hestitut angitigisimassapput. Tatsimiit 100 meterisut ungasitsigisumi maluginiagassaapput ujarassuit nigalinngorlugit 2 meterit missaannik diametereqartumik inissitat. Aperiganni Jukan oqaaserpassuit atorlugit nassuiaavoq, naggataagullu pingarnerit marluk paasivakka: "Inuit – Tutup". Imaagunarpog tamanna Ataaniit aavariap tammaarsimaarfigisimasaa imaluunniit talui. Tutut, qupaloraarsuit aqissillu saniatigut uumasunik qimerlulinnik maani takussaasoqanngilaq. Jukan qimaagaluttuinnarpoq. Quersornini pillugu aammaarluni oqarpoq "ajungilak"; kisianni niaqquni tikkuariarlugu seeqquni isikkaniluunniit tikkuarpai. Paasinarpoq kamii amiusut qattunernut ujaraasartunut naleqqutinngitsut. Taamaammatt aamma nammattagaa nammakkiuppara, taamaalillungalu nammatakka 25 kg missaanni ilallugit suli 200 meterit missaanni qummukaqqippugut. 1200 meterisut qutsitsigisumik sermertaq anginngitsoq, Kingitoarsuup Kakanguullu inngiisa basaltiusut akornisigoortoq tikkipparput.

Sermip killingatigut avannarlikkut majuariarluta qaqqat basaltiusut qutaarloogisut aqqusaarlugit, sermip killingata tungaanut qummukarnissaq ajornapasinngilaq. Kisianni aappara alloriaqqikkumajunnaarpoq. Kamii pussortitersimapput. Aamma sermeq ersigerpasippaa. (Eskimuunngooq sermersuaq nalinginnaasumik ingasaallugu amiilaarnarisarpaat). Allatut ajornartumik kisiimiillunga qummut ingerlaqqittariaqarpunga, mianersoqalunga.

Nalunaaqutaq unnuakkut pingasunngorpoq. 0° ataatilaarlugu issippoq. Nuna qerisimavoq. Seqerngup qaqqat inngii aappillerluni qinngorfigai. Kisianni maani qoortami innarsuit basaltiusut pingasut akornanniittumi suut tamarmik unnuatut tarratamiipput. Qaarsortat nillariit akornanni Jukan issiffarmi sinilerpoq. Kavaajara atorjaa, taamaakkaluartorli seqerngup nuinnginnerani qiialerluni. Nammatagaa taqussatta ilaanik imalik qimappara; nassatannik oqinaariniarnermik ajoraluartumik qinngutit qimattariaqarpakka. Nalunaaqutaarara tikkuartorlugi Jukan paasitinniarsarivara maani utaqqissagaanga, uternissama tungaanut, immaqa akunnerit 9-10 qaangiuppata. Tamanna paasilluarjaa.

Nalunaaqutaq ullaassakkut sisamanut aappassaa ullaakkorsioreeratta, sermip saamia-tungaatigut pilertortumik majuarjunga, ilaatigut sermikkut ilaatigullu ujaqqat inngigissut basaltiusut aqqusaartorlugit, innaarsuup basaltiusup assiaqutaasup tungaanut. Taamaattoq quppaq nueriasaarpoq, tassanilu ujaqqat sukaasat atuarlugit tummeqqatigullusooq isumannaatsumik qummukarneq ajornanngilaq. Maani qaarsortani qaarusoqarpoq zeolit-inik aligunnguunnikunik nassaarfiusinnaasunik. Tassanngaannaq Kingitoarsuup sermitaata sinaa tikippara. Atinni innaq sangujoraarluni Kakanguup tungaanoorpoq, isuani qaavagut sermitaqarluni. Kakanguup innartaa uninngaffinniit qutsinnerulaaginnarpasippoq, maannalu silasiut atorlugi uuttorpara 1750 meterisut qutsitsigisumiittutut.

Kangimut sumorsua isikkiveqarpoq. 400 meterisut qutsitsigisumiit pujorpoq Sullorsuaq tamakkerlugi. Taamaallaat qavanersuaq Qeqertarsuup Tunuani Appallu eqqaanni pujoqanngilaq.

Maanna kimmut sermip sinna – inaarsuit basaltiusut malittaat – atuarlugu ingerlaqqippunga. Seqineq qilammi nuiannguaqanngitsumi kialaarsuaq. 100 meterit ingerlareerlugillu kimmut qummukajaannguaq Kakarsuaq sinerlugu ingerlalerpunga. Sermip killinganiipput saarngit qarsornikut suli nataqqortallit, tassaagunartut tuttip saarngi. Qanormita ililluni uumasooq taama qutsitsigisumiissimava, sunnguamik nerisassaajunnartooqanngittumi? Immaqa nattorallip saarngit maannaassimavai? Aamma allamik tupaallannartorsingujunga. Sermip killingani salliarnartaminermiipput ujaqqat ilaatigut ulamertut granit-it gnejsillu aapalluttut qasersullu amerlaqisut, 40 cm missaani diameterillit. Kiammita maannassimavai? Allaasinnaangilaq sermersuaq qanga maanerpiaq 1800 meterit sinnerlugit qutsissuseqarsimassasoq. Qaqqat tamarmik, immaqa taamaallaat qaqqat portunerpaat kisimik pinnatik, sermersuarmik ataannartumik uleqqasimapput. Ujarassuit krystalitallit sermimit kangianiit nassarneqarsimapput, tassami maani qaqqat qanittumiittut sumorsuarlu tamarmik basaltiinnaapput, allaallumi qaqqat sivingarni ammut 1000 meteringajaat basaltiupput. Maani sermertat ujarassuit angallasinnaasimanaviangilaat, aamma kuujusinnaangilaq. Ujarassuit Issittumi sermersuaqarsimaneranik oqaluttuurtuupput!

Kakarsuak anguara – isigisaq alutornaq! Saanniippoq Ivisisset (1900 meterit missaanni portussusilik) 1000 meterit missaanni kajortunik basaltiusunik innartalik. Qaava sermitaqarnissamut annikippallaqaaq, saneraalu qutaarlugaarmata aputip katersuuffigisinnaanagit. Kingitoarsummiit Kakarsuup talerpia-tungaa sinerlugu sermitaqarpoq. Ungasinnerusumi tasinnguaqarpoq qorsooqqissumik. Talerpia-tunginniippoq Kingitoarsuup qaava isorartooq qaalloriinnaq. Suli akunnerup-affaata missaa qummukaqqikkuma portunersaa angussavara, siuninnimi aporfissaqarpassinngilaq. Tupinnaannavimmik kiappoq! Anoraannguaqanngilarluunniit. Qaatigoora peerpara! – Sullorsuarmi pujoq qissimeqqippara, atinnguanni ujaqqat sisoornikut tummeqqatut ilusillit angusimavai, Qeqertarsuarmilu qaqqat angusimallugit. Sermip qutsissumiit ingerlaarfii kisisaanngiusapput, kisianni arlaannaalluunniit imaanut anngutinngilaq, naak qeqertap avannaanikkaluarlutik. Taamaallaat Kitluset-ip sermia putsumut aanngarpoq, immaqa imaanit 400 meterisut qutsinnerusumi.

Nalunaaqutaq arfinernut qiteqquppoq. Qasuersaarneq tamaanga killeqarpoq; qaqisariaqarpunga. Qaarsumiit sermimut. Sermeq qaallorik quppaqarpassinngilaq. Sapaatip-akunnerpassui apinikuunngilaq. Aqqutigamannertoq, maniitsoq ingerlalerforfigivara. Aputip qaava manngertissimavoq, sermip qaavani maniilanngussimalluni. Kisianni sivitsunngitsoq aput aqinnerulerpoq itinerulerlunilu, quppaaqqallu takussaalerput. Majuarniarnera pisariuneruleriartuinnarpoq. Ullaap seqerna qullareersimavoq, aputip qaava aatsillugu. Maakkarnanngeriarluni maakkarnarsisararluni. Maanna qajassuartunnguamik! Alloriarfissat tamarmik tuumik misilittaqaartariaqarput - quppaqaqinammat. Kukkugaanni kisianni nioq quppamut kiggigulluni. Kisianni tooq tukitillugu ingerlagaanni, nakkassagaluaraanni qaqeqqinneq ajornanngilaq, sermip tungujuaartuunnaap quppai meterip affaannaanik silissuseqarmata. Aputip ataani sermeq aattoq kuuppalluppoq. Inuit marlugaanni pingasuugaanniluunniit allunaasamillu qileqqalluni ajornanngingartussa qisisiilluni ulorianarsivoq.

”Puigoratsigit?” nunanni ungaseqisumi asasakka tusaavakka oqartut. Utiinnassaanga? ”Siumut – marloriaammik mianersorlunga”, aalajangerpunga.

Meterikkaarnagit meeterilli affakkaarlugit toortaasalerpunga. Sermip qaani aput meterip affaa aqqutalugeqqaarlugu sermitaanut unittarpoq. Aputip qaavata qulloornerisa takujuminaatsorujussuit quppat nutaat ersinngitsut qulaatassat ilimanarsisittarpaat Aana ataaseq – uttornerata meterip affaanik silissueqartippaa; qulaanneq ajornanngilaq. Aalla silinneruvoq uartertariaqarlunilu, quppakinnerusoq

aqqutigalugu, tooq tukisillugu qupparmut akimmissinnaaffiatigut. Kinguninngua ilimanaateqanngivissumi qupparmut sakianga angullugu nakkarpunga,.

Kiagummik kuuttuinnaallunga qasoqalungalu unikaallappunga, aalajangersinnaananga, quppaq una qaqqasiorninnut killigitissanerlugu. Apummi maaniinnarsuaq akunnerup-affaa ingerlaniareerpunga, qaqqallu portunersaa soorluuna qanilleriarsimanngitsorluunniit. Parnat panertut marlussuit nukittorteqqippaannga. Takuallumi! Aqqutissara qummukajaarpallaarunnaarpoq apullu manngernerulerluni. Maanna aatsaat marlunnik pingasunilluunniit alloraangama maasalerpunga, aqqutigalugu maninnerulerpoq – qaava anguara! Qaqqap qaava manissuinnaq 200 meterit missaanni isorartutigaaq. Portunersaa ujaqqaartariaqarpara. Qaqqat portunersaasa qaava apussuarliuna! Seqineq ungasissumi sermersuup qaamanermut takorpiarsinnaangisama nalaani kangimut killippoq. Atera qaallorik, qulaa tungutsorik – tassaavoq qaqqat portunersaannit Kingitoarsummit isikkivik!¹

¹ *Nalunngisakka malillugit taanna tassaavoq Kalaallit Nunaanni qaqqat maannamut qaqqineqarnikut portunersaat. Qaqqaq Nugsuup (Nuussuup) avannaani Kilertinguanit (Qilertinnguit) portuneruvoq, taanna Steenstrup-imit qaqqineqarnikuuvoq. Taamaattoq Nansen-ip sermersuaq 1888-imi itivikkamiuk 2720 meterit anguai.*

Silasiut malillugu portussuserivaa 2148 meter², issisiutip tarratami minus 2,5 grader ataatingilai. Ulloq nuannerluinnartoq! Nalunaaqutaq 7,30-nngorpoq. Seqineq pavanersuarmiippoq, nunarsuarlu manna avinngarusimaqisoq kialaartillugu. Manna Kalaallit Nunaajusoq sinnattuinnaava, Kalaallillu Nunaat Issittumiittoq? Naamik, aasaasoruna, Issittup aasaa! Tassami seqineq sapaatip-akunnerpassui kaaviinnaraangat tarrissanani, nuna seqerngup qinnguaanit kiassarneqartarpoq, qulaanilu silaannaq pavungarsuaq allaat qaarsunit kissatsinneqartarluni.

² *Europamut uternerma kingorna paasilerpara silasiutiga "Naudesches Nivelier-Android" kviksølvimik silasiummut naleqqiullugu 40 millimeterit missaanni appasippallaartoq. Allanguut tamanna – qanoq pisimassagaluarnersumik - qaqqasiunnginninnili pilersimappat, portussutsinik nalunaarsukkakka tamarmik 5 procentimik ilanngartariaqarput. Taamappallu Kingitoarsuup (Kingittuarsuup) portussuserissavaa 2043 meter. Taamaallilluni silaannaap kissassusaata nikinganimernga ilanngullugu naatsorsuutigineqarpoq. Suleqatima hr. Ravnip inussiarnisaarluni nalunaarutaa naapertorlugu qaqqasiernerma nalaani tupeqarfitsinni silaannaap naqitsinera annertunerusumik nikerarsimangilaq.*

Sapaataavoq 11. juli. Maanna unikaallalluni nerilaarnissaq piffissanngorpoq. Sialussiut aputip qaanut siaarneqarpoq, issiginnaajumallungalu aput manngertoq toorpara. Imigassaqaanngilanga. Nammatagaramita nerisassaasinnaasunik sunik imaqarpa - pisariuallaanngitsunik? Qaqorteqqasunik kinertuliaq tungusunnittoq, aluminiummimik qattaliame qeringajassimasoq, ajunngisaartut ilaata taqussiussaa. – Pinngortitarsuarmi kusanangaartumi kiserliornassusia! Nunanni sulii ullaajuvoq, taqqavani nalunaaqutaq akunnernik sisamanik kingulliivoq. (?-Ja, Heim ujarassiuujuvoq, nunalerutinik ilisimatuujunani, tamatuma immaqa kukkunera nassuiarsinnaavaa! Tassami nunaani Schweizimi nalunaaqutaq akunnernik sisamanik siulliivoq). Maanna anaanaga siulliulluni makeqqammivoq eqqarsaatigalungalu. Kisianni eqqarsaataannatsigut attaveqarpugut – taamaallaat nalunaaqutaqqama issarpalunnera allaaserineq ajornartumik nipaassutsimi nipaavoq.

Asseq 29. Kingitoarsummiit (Kingittuarsuk) avannamut isikkivik

Ingerlaqqippunga, killigusaaq kaajallallugu nuna isiginnaaqqarlugu. Assiliissut puuiarneqarpoq, nammattagarlu qimanneqarluni. Siullermik qaqqarsuaq basalitiusoq Ivissusset tassanngaanniillu kimmut sermip killinga isiginnaaqqarpakka. Aakanna atinni sermeq qooqqukkoortoq, Ivissusset tunoqqullugit Sullorsuarmut aangartoq – tassaasimassaaq Kook-p (Kuup) qoorua. Kook-p qooruata sermiata akianiippoq qaqqat basaltiusut kajuartut imminnut ataannartut silaannarmit kusanarluinnartunik ilusilersukkat ersipput. (Kook-p qooruanik uani taasaq taassaavoq qooroq Sullorsuup sineriaani nunaqarfiup Ataap tungaanut kujammut-kimmut sammisoq, Danmarkimi Nunap assiliortarfiup Kort – og Matrikelstyrelsen-ip nunap assiutaani taaneqartoq Ataap Qoorua (Atâ dal)). Ungasinnerusumi nuna pyramide-tut ilusilik killingiusaarissilluni ersippoq; immaqa Niortuut, qallunaat immap assiutaanni takutinneqartoq? Suli ungasinnerusumiippoq qoororsuaq inoqarfiunngitsoq, Nugsuup (Nuussuup) isuanut atasoq, tassanngaanniillu nunap qullunna Kook-ip Sermiata tungaanukarpoq. Talerpimma-tungaani qutsissumi sermeqarfiit 2.000 meterisut qutsitsigisumi katigussimapput, qoorortarpassuaqarlutik. Ataaniit sermeqarfiit ataasiakkaaginnaat takuneqarsinnaaniartut, maanngaanniit avannamut kangimullu isigisaq allarluinnaavoq, qaqqat ilarpasui sermimik ulissimarpasillutik. (takuuk asseq 29) ”Isikkivik isorartooq, qutsissoq, kusanartooq”! Nunarsuit tamakku siornagut inuup isaanit takuneqarnikuunngisaannartut. Kingitoarsuk qeqertaasami tamarmi portunersaanerluni? Naamivik; Ungasissumi qaqqat qaavi aputillit assingusut takussaapput, taakkulu Kingitoarsummiit 100 meterit missaanni portunerupput. Avaniilu tungujuartumik iseriaffiusumi qaqqap qaava qaqortoq ilaminit ersarinneruvoq. Tassaagunarpoq Uperniviuq Qeqertaa ungaseqisoq, qallunaat immap assiliaanni 2.000 meterinik portunernik qaqqaqartinneqartoq. Kangimut qoororsuaqarpoq tungutsarimmik tasilimmik, kisiannili qaqqanik gnejsiusunik portusuunik sermip tungaanut killiligaasunik. Taanna tassaavoq Tasersuak, aavariat ornittagaat, eskimuullu aavarfinnaarisaat

(takuuk asseq 30). Kingitoarsummiit tatsip taassuma tungaanut sermeqarpoq, kisianni tatsimut anngutivinngitsumik. Tupinnaannartumik talerpiup tungaanut sangoriaaarpoq, qanga sermip ingerlaarfiata sammivia napillugu ingerlaarluni. Qanga sermersuaqarluarallarmat maanna isigisara tamarmi sermimik qalligaasimassaaq. Maanna sermeq annikillimavoq qeqertat qeqertaasallu nuisillugit. Qaqqat tamarmik ungataanni maninnersarsuaq sungarpalulluni qaqortoq qilammut eqqaanartoq takussaavoq. Kujatinni qaqqat ataanni samungarsuaq aamma qaqortuinnaavoq - pujoq. Ullumi tuperfippu imaluunniit eskimuut illunngui ungasissumiittut seqerngup saqqarnaviannilai. Tamaanga killittariaqarpunga, maannakkorpiarmi qulinni Kingitoarsuup qaava nillertoq putseriartulerpoq, aamma Sömnök-ip qulaani qilammit tungutsorimmiit pujoq nueriasartutut ippoq. Pujoq maani qutsissumi uitaqqilaartassagaluarami! Nalunaaqutaq qulingiluannulerpoq, amullu qooqqumut ingerlasariaqalerpunga.

Asseq 30. Kingitoarsummiit kangimut isikkivik

Taamaamat maanna tuaviorlunga nammattakkannik qimatsivimma tungaanut tumikka atuarlugit aallarpunga. Aput aatsaangummat manngernikoq maanna aqiliulersimavoq. Kingusinnerusukkut qaqiniarnissaaq ajornassaaq. Maannali ammut sukkaqalunga ingerlavunga. Ammukarluni quppat qulaakkuminarneroqaat. Suli Kakarsuarmiit (Qaqqarsuaq) Qeqertarsuup qaqqaanut isikkivik qiviallattaavara, Sullorsuarmi pujorsuarmut ammut qiviallattaallunga. Qaqqajunnap qaavatigut Kakanguup inngiisa tungaanut ingerlaniarpunga, tassangaanniimmi Kingitoarsuk assilissallugu pitsaanerpaagunarpoq. Kisianni Kakannguup (Qaqqannguup) sermiata qulerpiaani qummukarniarneq nukkiornarpallaaqaaq. Taamaamat 100 meterit missaanni pusaamik qummukariarlunga, aqputigeriigara atuarlugu sermip saamia-tungaatioorlunga ammukarpunga. Aqqaninguinnartoq sermip ammut killinga tikeqqippara. Qaarsortat akornanni kavaajannik poortuulluni Jukan sinittoq nassaariavara, akunnerit arfineq-marluk matuma siornatulli suli nalasoq. Qaqqap qaavaniissimanera soqutigivallaanngilaa, kisianni

neqit qillertuusarmiut avillugit nerisavut, sinereermermi kingorna nalilerpai: "ajungipatlakra" (pitsaanerpaat). Aamma iffiaq, sukkut sukkulaarlu sinneqarput, sermip imianik iggiserlugit nerivagut Jukan maanna eqqummaareqaaq, uangali qasulluinnalerpunga. Qooqqumut! Imminut naalakkerpunga.

Sivitsunngitsoq sermip kuaatigut ajorata ikaarpugut, qattorngillu naggorissut aqqusaarlugit tuaviinnaq ingerlaarluta. Qutaarluttani niviarsiat aappalloriit naasimapput. Kuukkut aammaarluta ikaarfigisinnaasatsinnik nassaarpugut, nalunaaqutarlu pingasunngortoq Patoot-ni tuperfitsinnut apuulluta. Kaffimik immummillu sukkulimmik najoqqaapallariarluta, sinngup-puuani akunnialuit sinik – kingornagullu miteq siataq unnukkorsiutigalugu, taanna palasi Mortensenip aallalerami tunniussaasa ilagivaat, kiisalu ullorsiutinut allanneq – kiisamilu ulloq akunnernik 38-nik sivisussusilik tupinnaannartumillu misigisaqarfiusoq naavoq.

Takusakka angerlaatissavakka. Qanortoq allat maqaasinikuusakka nuannaarutissinneqarilik.

Takusassiissut XV. Uummannap Kangerlua iluliarasaartoq. Kujammut Nuussuup qaqqaanut gnejsiusunut isikkivik

Kap. XIV. Karsuarsunni (Qarsuarsuk) aammarsuarsiorfik

Patoot-niit Sullorsuaq sinerlugu avannamut aallarpugut. Siullermik Ata-p (Ataap) eqqaani illut issumik qarmakkat napparlaat eqqaanni ullualunni tammaarpugut. (Takusassiissut VIII, q. 23). Ingerlaqqinnitsinni kitaaniit anorersuarmik nalaataqarpugut, allatullu ajornartumik kangerliumanermermi soqanngivissumi saperngusariaqarluta. Aqaguani anori inoriaqqorsimavoq, taamaalillutalu tissiaataa motoori ingerlatillugu akunnerit arfinillit angalareerluta qeqertaasap nuuani nunaqarfik tikillutigu, taanna qeqertaasatut ateqarpoq, tassalu Nugsuak (Nuussuaq). Qallunaat tassani isumaqatigiissuteqarfigisassatta arlaannaalluunniit suli anngussimanngilaq. Aamma kalaallip niuertorutsip karsit taquassatsinnik imallit siumut nassiuteriikkagut sumiannersut naluai. Kisianni utaqqinerput qujarutiinnarparput,

pisariaqartitatsinnik sininniassagatta. Aamma Bjørnefældenip takusarnissaa periarfissaqarfigivarput, taannami pillugu siornatigulli atuagaqarnikuuvunga. Oqaluffeeqqap qernertup avannaani 1,5 km missaanni ungasitsigsumiippoq, qattunersap basaltiusup qaani sissap qanitaani. Ujaqqanik qarmagaavoq kipparissumik nateqarluni, silataa 3,6 x 3 meterinik uuttuuteqarluni, issusuunillu qarmaqarluni, ilaatigut nakkaanikunik qummut ammaannartunik. Isariaa nerukitsoq initaanut ilorlermut atavoq, taannalu 1,8 x 1 meterinik uuttuuteqarpoq. Ilimagineqarpoq qallunaatsiaat ukiut 1000-it matuma siorna Kalaallit Nunaanni najugaqartut sanasimassagaat – nannunut pullatitut.

18. juli (*allaqqaarnera allaqqavoq 18. august, kisianni kukkunerussiaaq*) ullaassakkut nal. 4 siggartarpaluppoq itertinneqarpugut. Tassalu utaqqisarput pujortulik tamaani angallataasoq "Fox", pujornera pissutigalugu kangerliumanermut pulasinnaangitsaq. Siggartaat akunnerup ataatsip missaani nipiloreersorlu pujortulik maani najugaqartut ilaannit qaannamik tikinneqarpoq, taassumalu angallat ikkarluit akunnisiorlugit pulatippaa. Nal. 7 aappassaa iterpunga, tupermiillu takusinnaallugu "Fox" qanittumi kangerliumanermi maanna kisarsimasoq. Avannaata naalagaa Daugaard-Jensen tikippoq. Pujortuleeqqamik ingerlaqqinnissatsinnut naammattumik orsussaqaqarpugut. Pujortulik "Hans Egede" unnuugu ilimagineqarpoq. Dr. Cook-ip Qalasarsuaq Avannarleq angusimavaa Umanamullu (Uummannaq) apuussimalluni. Aamma Knud Rasmussen, nersortarialimmik Kalaallit Nunaat pillugu allaaserisaqartartoq, ikaarpoq. Avannamukaartilluta 30-nik ukioqalerluni inuuissiornera naliussinikuuarput 7. juni "Hans Egede"-mut ilaalluta, persille-nik guuleruujunillu naasortalersuilluta. Maanna ilisarimasatoqqatut naapeqqippugut. Refsaas, Norgimiu nipilersortartoq, uattuulli ummassimavoq. Aamma Th. N. Krabbe, Kujataani ukiuni qulini nakorsaanerminit soqutiginarporpassuarnik oqaluttuarnikoq, tupitsinni suungikkaluanik sassaalliinitsinnut takkuppog.

Aqaguuani nalunaaqutaq taamaalisorlu pujortuliup siggartaata pingasoqiusamik nipilik tutsiuteqqippoq. Maanna "Godthaab" kangerliumanermut pulareersimavoq. Taamaalisorlu ineqatiginikuusagut Dr. Steensby aamma Dr. Thomsen tuaviinnaq tupitsinnut iserput inuulluaqqusiartorlutik. Sinngup-puutsinnit appakaattugullu Knud Rasmussen aamma inuulluaqqusiartorpoq. "Godthaab" siggaqqippoq ikinngutivullu Kap Yorkimi Issittup eskimuuinut aallarput. Ajoraluartumik inissaqanngilanga, aammami pisussaaffimma noqippaanga.

Orsussap puui imaqaqngitsut angallatitsinnit niuagut, kingornagullu taquassagut anngussimasut usilersuuppugut. Maanna sapaatip-akunnialunnut naammattunik nerisassaqaqqilerpugut!

Nalunaaqutaq 16 missaani aallaqqippugut, nasatsinnik "Fox" aalateriffigiitigalugu. Kangerliumaneq ikkannersanilu ikkarluit akorni imaq qeqqussanik tungujuaartunik qalleqqavoq, samungarsuarlu imaq tulukkaasanik ulikkaarpoq, imaani isikkaminnik qernertunik aalaaluttunik. Naajat (malamuit) qaalloriit tusintilikkaat imaani tungutsorimmi mitsimapput, siuninnguatsigut tingisarlutik. Iluliarsuillu qaamasut tulleriaaginnarput, tamarmik assigiinngitsunik iluseqarlutik, qorsorpalujaartunik tarrartaqartarlutik, sullortaqaqartarlutik ilaallu napasuliarsuurtullu itturnik inngeqartarlutik. Tungitsinnut tissukarusaarput qularnanngitsumik Uummannaq Kangerluata qinnguani Karajap sermianit (Qarassat Sermiat). Anori kangianeersoq natsikkiartorpoq, angallapput aalassarissitillugu. "Anoré ajorpok" (anori ajorpoq), aquttuqarput Philemon oqarpoq; "Akrago sila imakra ajunginövorok" (aqagu sila immaqa ajunnginnerussiaaq). Nuussuup kimmuut-avannaanut annguppugut ingerlaqqissinnaajunnaarlutalu. Philemon niaqornaasap basaltiusup oqquani kangerliumanermut sanguvoq. Maani angalasarpassuit

sapernguigisartagaanni kisartariaqarpugut anorlerpallaaqimmat. Tamanna sunnguamik inoqanngitsoq taasarpaat "Kanisut" (Kanissut).

Nalunaaqutaq unnukkut arfineq-marlungorpoq. Nunamut ikaarpugut. Kisianni sissami mallit qaararfiisigut umiatsiaaqqamik angallatitta kalitaanik ikaarniarneq ajornakusoorpoq. Kalaallit Nunaanni pissutsinut naleqqussarnissaq ilinniagassaavoq. Aatsaat unnuap-qeqqalersoq aquttorput misilittagartooq oqarpoq: "ajunginörupet" (ajunnginnerupput), kangimullu ingerlaarnerput nangipparput. Uummannap Kangerlua nuivarput. Saamiup-tungitsinni Illorsuit qeqertaat nuivoq, taassumalu timaani avannaaniippoq Upernivik, portusuunik aputilinnik qaqqalik, imaanut atasunik sermitalik. Siunitsinniippoq qeqertaq potusooq Appat, imaanut tungujuaartumut ataannartunik innarsualik. Qatsoqqilluinnarpoq. Seqerngup kaaviinnarfiata qilaa tungutsorippoq, allaanani nunatsinni ullaakkut qaqqarsuarniilluni, qaqqarsuarni Alpinut assingusumik qaqqat aappaluaartumik seqinermit qinngorfigineqarlutik.

Unnuakkut nalunaaqutaq marlungorpoq, nunaqarfillu Niakornat (Niaqornat) anguarput. 150-inik inoqarpoq! Nuna eqqumiikajaaq. Qaqqat taartut basalt-breccie-usut avannamut kangertaqarput. Aqqusineerannguaq qaavani iliveqarfimmukaarpoq, tassanili ilerriit qaqortunik sanningasortallit ujarattalersukkat ersipput. Kangeq talerpiup-tungaani qaqqanut qalumasumik ipiutartaqarpoq, illugiimmik sissaqarluni. Sissartaasa akornanni isortuinnarmik tasinngortaqarpoq, timaani mikinerusumik qaqqajunnartaqarluni. Taassuma talerpia-tungaaniippoq eskimuut illunngui siammaassimallutik, saamiup-tungaani qallunaat arlalinnik illuliorsimapput qisuusunik. Illu erfalasulik tassaavoq niuertorutsip qallunaap illua, taassumalu inussiarnersumik tikilluaqqaatigut. Sissap killinganiippoq tupeq puisit amiinik sanaaq. Taassuma saninnguani tupertorpugut. Kisianni mingoqanngitsumik tuperfissarsinissaq ajornarluinnangajavippoq, nuna qimmit anaanik tipittunik ulikkaarmat. Ullaassakkullu sisamanut innarsinnaaleratta eqqissisitaarpianggilagut. Sivitsunngitsoq qimmit kaatsitat qaninngoorniavissut takkussuupput (niuertorusiinnaq 20-nik qimmeqarpoq). Toqqup eqqaani nerisassarsuunngikkaangamik ataatsikkorsuaq miagguulereraraat. Aamma tulukkat ullaakkut seqinnarimmi tusarsaapput. Qujanaqaarmi ippernaarummat.

21. juli kalaallinik ingiallorteqarluta putsup usseqisup ataani aqerluusassamik nassaarfiusimasumut, ukiorpassuarnilu ilisimaneqartumut annguppugut. Imaaniit 450 meterinik qutsinnerusumi aamaarsuaqarfik qaqqat innermik anitsinerinik kissartunit aqerluusassanngortinneqarsimavoq. Kisianni sivinganeq qutaarloqisoq ujarassuarnik qaalligaavoq, aqerluusassartaalu annikitsuinnaq ersippoq. Putsup qanga kalaallit aqerluusassamik assaaffigisarsimasaat angumavaa. Unnuppoq.

Utertariaqarpugut, pujoq isungutattooq nillertorlu aqqusaarlugu. Ujarassuit sermip nassatai tullerriiaat eqqumiikajaat aqqusaarpagut. Sermip ingerlaarneratut iluseqarput, immaqami aamma ataata sermiuvoq. Kisianni "sermeqarfik" tamarmi ujaraannaavoq, ujaqqat sermip nassatai, sermersuup ukiorpassuarni kangianiit kalissimasai. Nunap ataa qeriuartuuvoq, nunallu qaavata aattarluni qeriuarneratigut, ujarassuit arriitsumik ingerlaalersarput, ataani qooqqup tungaanut. "Sermimik toqungasumik" taaneqarsinnaavoq, sermeq qaava ujaaraannaasoq.

Pujoq alikkarpoq. 150 meterisut qutsitsigisumiippoq atitsinnilu Niakornat (Niaqornat) ersippoq. Tupaqaagut. Naak Elésé - angallapput? Aasakku atortuvut angallammiitavut sissami qaleriaarsimallutik. Angallat kivisimanerami, atortuvulli qaqqinneqarlutik? Angallatip kisaqqaffiata nalaani maanna kalaallit 30-t umiatsianik ujaaserpasillutik arriitsumik utertaqattaarput. Oqaaseqarata ammut aallarpugut.

Maskiinalerisutta qallunaap tuaviinnaq parsiarpaatigut. "Naak Elésé?". "Kangerliumanermi illua-tungaani!". Taamaallaat kisaq annaaneqarsimavoq, taannaluuna ujaaraat. Kisap kalunneri nammineerlutik kittorarsimapput, qujanartumillu angallat sissamut tipisimavoq: Nassatagut atuarfimmu majuunneqarput, illunnguaq ujaraaqqanik qarmalik, angallallu ujarassuarmut pitunneqarluni.

Ullut marluk ingerlapallapput. Niakornani suliassagut naammassipput, kisianni kisaq nassaarineqanngilaq. Angalanissatsinnik pilersaaruterput iluatsissappat periarfissarput ataasiinnaavoq. Ingerlaannaq Karsuarsunnukartariaqarpugut (Qaarsuarsuk), tassanimi kaptajn Søby-p immaqa kisassatsinnik atukkersinnaavaatigut. Pujorsiorluta akunnerit sisamat ingerlareerluta pujortullip siua qernertoq nueriasaarpoq. Tassalu nalungeriigarput "Fox", Kalaallit Nunaanni aamarsuorsiorfiutaasumi Karsuarsummi (Qaarsuarsuk) aamarsuarnik usilersortoq. Prammersuarnik aamarsuit umiarsualiaanneqartarput. Qaqutiguinnaq umiarsuit maani kisarnissaannut naammaginartumik sila unerisimsarpoq.

"Fox"-imut ikaarpugut. Kisianni naalagaa Stocklund atukkiussinnaasaminik kisaateqanngilaq. Taamaammat sermip iigarfiata illuanut ingerlaqqippugut, aamarsuorsiorfiup pisortaata kaptajn Søby-p illoqarfianut. Sermeq tikileratsigu imaq isortuinnaariarluni illuatungaani talerpia-tungitsinni ersarisseqqippog. Karsuarsuup (Qaarsuarsuup) kangerliumarnganut apuuppugut. Saamiup-tungaaniippoq qaarsoq gnejsiusoq portukullak, taassumalu qaavanut qisunnik tummeraqarpoq. Tassaniippoq aamarsuaasivik, sulisunut sulliviup eqqaani, tunuanniillunilu illu qisuusoq aappillarinneq qarmassianik qalialik, qorsunnillu ungaluugalik. Qallunaat naalagaaffiata sanatitaraa. Tassanilu najugaqarpoq naalagaaffiup aamarsuorsiorfiutaata pisortaa. Illup taassuma tunuaniippoq illu kajorajuttoq anginngitsog, tassanilu najugaqarput aamarsuorsiorfittaani pisortaq qallunaaq, sanasoq aamma saffioq. Illuaraq ataqqinaatilik. Ukiut arlallit matuma siorna Karajak Nunatak-miikkaluarpoq (Qarajap Nunataani), tassanngaanniillu Erik von Drygalski sermip pissusaanik alapernaarsuivoq. Kaptajn Søby-p illuaraq 300 kr-ilerlugu pisiarisimavaa, KGH sinnerlugu.

Kalaallit Nunaanni sumiluunniit pisarnertut fru Søby-mit ilassilluarneqarpugut. Sapaatip-akunneri tallimat ingerlareersullu siniffivimmi sinissinnaanngoqqilluni nalissaqanngilaq, allaallu qaqorsaasikkamik errorsinnaalluni allarutissaqarlunilu. Kaptajni aamarsuorsiorfimmiit unnukut neriartorpoq; angutaavoq aalassarittoq qaamasunik umilik. Nerrivimmi inuit arfineq-pingasuvugut. Siullermik puulukip neqaanik suppiliaq tungusunnittoq eertalerlugu sassaalliutigineqarpoq, qallunaat nerisannaavat, tulliullugu tuttip neqaa omelet-ilu sukkuligaq sassaalliutigineqarput. Nammineq nerisassiunnginnatta piffissariligarput, ileqqusut malillugit oqalugussarnermut atorparput. Kisianni soqutiginartut arlallit tusarpagut: Decemberimi januarimilu aamarsuorsiorfimmi sulisoqartanngilaq, taanna nunaqarfittaani 3 km missaanni avannamut-kimmu ornittariaavoq, taamaalineranilu kangerlukkut aqputaa nassaariuminaaqaq nunakkullu aqputaa ulorianarpallaalersarluni. Aatsaat februarimi aamarsuarnik piiaaneq aallartittarpoq. Taamaalineraniit novemberimut ullut tamaasa kalaallit arfineq-pingasut qallunaat sulisut saniatigut sulisorineqartarput. Siullermik qaqqap iluaniinnaq sulisoqartarpoq. Junimi imarorneraniit novemberimi sikunissaata tungaanut aamarsuit aamarsuaasiviliaassorneqartarput – tamanna ajornanngikkaangat. Sila ajortinnagu prammersuit ulikkaartut pujortuleeqqamik kalillugit pingasoriarneqarsinnaasarput, taamaalilluni aamarsuit 100 tons aamarsuaasiviliaanneqarsinnaallutik. 1908-mi 6000 tons piarneqarput, tamannalu atuinermik annertuneruvoq. Pujortulimmi "Fox"-imi atugassat saniatigut aamarsuit aammattaq ukiukkut illuni kiassarnermut atorneqartarput, annermik Karsuarsunni, Niakornani aamma Umanami. (Qaarsuarsunni, Niaqornani aamma Uummannami).

Pujuerpoq! Silaannarimmut anipallak! Kangerluk qeqertallu seqerngup qinngorfigisimavai. Soorlu nunatsinni qaqqarsuit Alpit taamassagaluartut 2000 meterinik apparneqarlutik immamiittuugunik! Maani qaqqat ilusaat taakku takusarpagut, naasut taakku; uagut sermivut aamma kangerlunnut ingerlaaqqajaqaat, sumilu tamaani imaani tunguttarimmi iluliarasaarluni. Alpinisut seqerngup qinngornera aappaluaarpoq. Uagulli nunatsinni minutsini 15-iinnarni isigisartakkavut maani unnuaq naallugu isigisinnaavagut. Innarusunnangeqaaq.

Akitsinni qaqqaq qummut amiliartortoq Sagdleq (Salleq) kangerlummi tunguttarimmi ersippoq. Tusaamanarpoq tassani timmissat tuusintilikkat ulluliortartut. Soorlu qanittuararsuaq, naak 22 kilomterinik ungasissuseqarluni. Talerpia-tungaani qeqertaq Agpat (Appat) ersippoq, kangimullu tikinnissaa eriiginigisarput Umanak (Uummannaq) ersippoq, qaqqai inngigissut aappillersimasut, allaanani unnuakkut aappalunnerusartut. Illup tikilluaqqusaalluarfitta tunuani kujammut innaq assigiiaartumik ilusilik takussaavoq, qulinnguaniipporlu qaqqarsuaq aputitalik Kingitoarsummut (Kingittuarsummut) eqqaanartoq. Taanaanerluni julip 11-ani illuatungaani qutsinnersanit takunikuusara? Qaqqap talerpia-tungaatigut tungitsinnut sermeqarpoq, isorartuumik amilimasumik, 300 meterillu missaanni qutsissusilimmi killeqarluni. Sermip aannermini kuunnerata kuup akua tamaat qallersimavaa, uagullu taassuma kangia-tungaaniippugut.

Ilisimariingikkaluarlugu kusanarnerpaamut nunnissimavugut.¹

¹ *Arnold Heim, Geologie der Umgebungen von Karsuarsuk, Meddelelser om Grønland 1910, assitaliussanut ukununnga: IX – XXIV assersuuguk.*

27. juli aamarsuarsiorfiup alakkarnissaa ajornarpoq. Kaptajn Søby-p pujortuleeraanik kuup akua avaqqupparput, taavalu innaq sillisissiaasoq avannamut kimmur sinersorlugu. Innaarsuup taassuma ulinngatillugu 40 meterit missaanni portussusillip ataani sanimorluinnangajak ersillutik aamarsuaqarfiit suli piiaffigineqanngitsut takussaapput; kisianni tamatigorluinnangajak ujarassuarnik asseqqapput. 70 meterit missaanni ungasissuseqarlutik qaaruseqarlutik marluk sanimorluinnaq imaluunniit qummukalaarlutik qaqqami ersipput, aamarsuaqarfiit malittaralugit. Qaaruseqarlutik avannamut-kimmur ersittumi piiasooqarunnaarsimavoq, tamaani aamarsuit sioqqanik akoqarpallaarmata. Qaaruseqarlutik alla maanna piiaffiusup kujammut-kangianiippoq. Taanna "Eskimuut piiaffiannik" taaneqartarpoq. Tamaana nunap inui ukiorpassuarni aasakkut namminneq atugassaminnik aamarsuarnik piiasarsimapput, sakkupalaannguanik sakkooqarlutik – ukiukkullu kangerluk sikugaangat qimussimik assartortarsimallugit.

Qaaruseqarlutik pingaarneq tuussanik manngertumiuniusunik qerattaqqusersugaasoq 70 meterit missaanni itissuseqarpoq. Takullugu tupinnaqaaq! Aamarsuit qernertut ersigatik qaava tamarmi serminnguussimavoq, qaaruseqarlutik iigai tamarmik sermimik pooqqallutik. Maani ukiup kaajallakkiartornerani tamarmi – 3 grader Celciusiujuarpoq. Silamiit silaannaq isugutasooq qaaruseqarlutik iluani nillortarpoq, nillerneralu pissutigalugu ingerlaannaq serminnguuttarluni. Maani aamarsuaqarfik 3 meterisut portutigaaq. Aamarsuurtut ujarannguunnikutut isikkoqaraluarput, kisiannili taakkunanga kingusinnerujussuakkut pilernikuullutik, nunarsuup pinngoriartornerani kridteqarfiup nutaanerup nalaani pinngorsimallutik.

XV. Umanak-miit (Uummannamiit) sermersuarmut.

Karsuarsuk (Qaarsuarsuk) alianaattoq ulluni arfinilinni najorparput. Taava kisassaaleqinerput pissutigalugu nunnifigisinnaangisarput uterfigaarput. Maannami kaptajn Søbymit kisamik atornikuuvugut. Aammaarluta Karsuarsuk (Qaarsuarsuk) nunniffivarput, kisianni inuulluaqqusiartuinnarluta. Aamarsuit misissorniarlugit nunniffippat kingulleq tassaavoq Kook (Kuuk), sermip kuuata akua nalinginnaangitsumik angissusilik, Umanak-p (Uummannap) kusanaqisup kujammut-kiterpiaaniittoq.

7. august nuannaqaluta qeqertaq tikeqqerusoqisarput ornillugu aallarpugut. Aatsaat taama imaq tungjuuartaq, qaqqarsuit ilulissallu alutoritigaakka. Issitumi nunami kusanaqisumi alianaattorsuit aatsaat iluamik alutorsaatigilerpagut. Maani sermersuarmit ilusiliat qaqtortut sarfarserput –kippariffaarit, napasuliat, matarsuit – aamakku qilammiit tungutsuaarinnerit. Ilaat quppaqartiterput, pavarnersuaq sermersuarmit imermit sermimit aattumik pilersitaasut, kingornagullu qereqqinnikut. Qanngulullattaavoq allaanani kallersoq. Aana iluliaq aserortoq. Mallillu siammaatipallallutik ilulissat qaninnerit aalatittarpaat, tassalu qannguloqqilersarluni. Angallat aalataartinneqartarpoq. "Aliortukkat" qaqtortut qanillivallaarnissaat ulorianarpoq.

Qaqqat portunerulerput, talerpia-tungitsinnilu qaqqaq manissiarlorluni. Salliarutsip innarsui imaanut ingerlaannartut, kangerluk illumut nerukilliartorpoq. Saamimmut sanguvugut! Kangerliumaneq ammarporlusooq. Aapakku illunnguit kusanartut sungaartumik, kajortumik qernertumillu qalipatat, qisummik sanaat, qaarsortallu akornini eskimuut illunngui ujaqqanik issunillu qarmakkat ersippat (Takusassiissut X, q. 26). Tikilluarit – taama angutit, arnat meeqqallu tikilernitsinni ussattut kiinnat tamarmik oqariartuuteqarput. Maani najugallit Europamiut aavannik akusaaqaat. Pisarnertut ikiuukkumatutigalutik ingerlaannaq kuffertit karsillu nioralerpaat. Kisianni uatsi. "Maannaa ilissinniinniingilanga." Taamaallaat karsit ujaqqanik piiakkannik atisanillu tamaani najugallit assigiinngiiaaqisut uannut tunisaannik imallit umiarsuakkut kujammukartussakkut tullikkut nassiunneqassapput.

Angutikullaasuup pualasuup parsiarpaatigut, tassalu Mathiasen, Umanak-mi (Uummannami) niuertoq qallunaaq. Ullup-qeqqasiortarpoq. Tuttu qanittukkat Siggummi pisaasimasooq siataq. Suppimut aappat malamuillu mannii uulaakkat. Kalaallit Nunaata avannaani kukkukuut manniiinik soqanngilaq. Apat mannii aappillarinnik aappaluttortallit mamarniaqisut timmiakuluit mannii maannamut ussernikuusannit maajunnarnerpaapput, timmissat inaattut tipeqarlutik.

Nal. 15 Ikerasammiit umiatsiaq ipuinnaq tikippoq, palasi Jespersen ilaasoralugu. Nunaqqatima de Quervainip aamma Beablerip Zürichimeersut Stolbergillu Strassburgimeersup sermersuarmut ilisimasassarsiornerat iluatsitsiffiusumik ilungersunartoqarpallaaranilu ingerlasimavoq, taakku arlaleriaqalunga eqqarsaatigisarnikuuakka. Toqqat Uppernaasaaqatigiinnikkut Kattuffiup (Schweizip) erfalasuanik erfalasulik maanna Sermitdlet (Sermillip) Kangerluata qinnguani sermersuup sinaaniippoq. Qanittukkat Ikerasammut anngutissapput, tassani utaqqisaagamik, tassanngaanniillu Karajak (Qarassap) Sermianut Umanak (Uummannap) Kangerluata qinnguaniittumut tullinnguullugu angalassallutik. Hurra, taanna aamma uanga orninniarpara!

Kalaallit sulisussakka, niuertup kissaatiga malillugu sulisussarsiarisimasai, piareeqqareerput: anguartit pingasut aamma anguartissaq arnaq ataaseq – umiavimmi ameramik sanaami inuttaasussat. Philemon

aquttut ingerlaannassaaq. Taakku saniatigut aamma qajartaqarput, Ikerasakkoorluni Karajamut (Qarassanut) allakkisartussaq, pujortulik tikittussaq "Hans Egede" ullut tulliuttut ingerlaneranni Uummannamut tikinniariapat. Isumalluarnaq! Aamma isumalluarneput maanngaannaqqajaasoq tassaavoq Hans Egede-p kingusinaarnissaa! Suli pujortuleeraq Elésé Ikerasammut atorsinnaavara. Umiaq kalillugu. Nal. 13.30 aallarpugut nasatsinnik aalaterilluta. Oqqummukaaleratta tingerlaaserpugut. Tingerlaatit siaaraluttuinnarput, naggataagullu sukkaqaluta ilulissat saneqqualerpugut. Imaq qorsorpalleraluttuinnarpoq qaalluarpalaalerlunilu. Tingerlaatit aqqarput! Kassut akulikilligaluttuinnarput. Arriitsumillu ingerlatilluta saneqqukkuminarnerusarput, ungasianiilli akulloqqunneq ajornarpasikkaluatut tikillugillu aqputissaq ammartaraaq.

Kingumut qiviarpugut! Umanap (Uummannap) qaqqaa immikkuullarissigaluttuinnarpoq, nunatsinni qangarsuummali qaqqat assigalugit (Takusassiissut X). Maanili qaqqaq imaaniit puttussimasutut ippoq. Tiguartisimanerput annikillivoq. Tarrartat tungutsuaarissipput. Seqerngup qaqqap saamia-tungaa qingorpaa.

Maanna Salliaruseq saneqqupparput. 100 meterit missaanni portussuseqarpoq, qaarsortat gnejsiusut imaaniit qummorluinnaq qaqqap manissortaanut aanngarput.

Kalaallit ilaata "umiarsuaq" takuaa. Kangianiit qanilliarporpaatigut! Erfalasoqarpoq! Minutsillu 15-it ingerlaneranni sanileriilluta unippugut. Tassalu Bertelsen, Umanami (Uummannami) nakorsaq. Aamma nalunngisarput, Normann-Hansen kalaalerpassuillu ilaapput: "Uanngaannerpugut: Sermitdlet (Sermillit), tassaniipput nunaqqatitit." Nakorsaq ikiuukkiartupallassimavoq. "Inuulluataaqaat; kuummi eqaluppasuit pisisinnaavaat. Sivitsunngitsoq Ikerasammut utissapput." Oqaluttuariilaaginnartut ingerlaqqereerpugut.

Nalunaaqutaq sisamanngorpoq. Anori mallillu malunnarseqqipput. Iluliarsuaq qanimut saneqqupparput, sermersuup ilaminersuaq. Eqqoriarpara 700 meterisut isorartutigisoq imaaniillu 40 meterit missaanni portutigaluni (= immap qaavaniit ammut 200 meter). Sermeq qoorortaaq qorsuusut imaanut tarranissimapput.

Talerpia-tungitsinniippoq qeqertaq qangali ornitarput, qaarsoq atitooq naasoqanngitsoq, qaavani qaqqalik. Tassalu Umanak (Uummannaq)nummer 2, taaguuteqarporlumi Umanatsiak (Uummannatsiaq). Tunuaniissaaq Ikerasak (Takusassiissut XII, q. 22).

Sineriaq sinerlugu qatsuganersakkut ingerlaarpugut. Seqqorpallarujussuarpoq akitsinnilu iluliarsuaq aserorpoq. Ilimanarpoq malissuaq tungaannatsinnukartoq. Kisianni aalataartilaaginnarpaatigut. Mallit sinerissamut qaaramik pavungarsuaq killipput. Sineriak qanilliarporpoq talerpiullu-tungaanut sangujartorusaarpugut. Nalunaaqutaq 18,30 Ikerasammut apuuppugut.

Ikerasak nunaqarfinnguovoq ujaqqanik issumillu qarmakkanik illorpassualik, tamaaniipput nunap inoqqaavi 200-t missaat qimillu kisissaanngitsut (asseq 16). Maani pujortuleeqqamiit qaarsumut toqqaannaq ikaarneq ajornanngilaq, umiatsiamik ikaanngikkaluarluni. Maani najugallit qalipaartigissaartunik atorlutik katersuussimapput. Nunaqarfiup ittorsuaq Jens Fleischer niuffiorpoq, neriartoqullungalu. Tupaallaatigeqisannik illumi issumik qarmakkami matut marluk tunuanni ini ilassinnittarfittut ittoq saqqummerspoq kusanartunik pequsersugaq, allaallumi nalaasaarfilik noqartilimmillu pattagalik! Angutaavoq 60-it missaanni ukiulik, saluttooq, anginngitsoq Europamiutut isikkulik. Oqaatsit tamaasa assigiimmik oqaluppai – kalaallisut qallunaatullu. Nipaa perorsarluarsimarpaluppoq oqalunneralu

pissuserissaarpassittuuvoq. Innarfissiuunnialuarpaanga, qujaannarpungali, nulia napparsimareernermi kingorna sulii aaqqivissimannngimmat. Taamaammat ingerlaannaq silataanni ivikkani tupertorpunga. Uannuinnaq inissarujussuaq!

Unnuap-qeqqaqqippooq. Tuperma tunuani ersippoq Umanatsiak (Ummannatsiaq) tupinnaannavinnik iluseqartoq (Takusassiissut XI, q. 23). Seqineq kaaviinnarunnaalivippoq. Imaq qatsugavoq taarsiarsaartumilu tungujuaarluni. Kisianni Umanatsiap (Ummannatsiap) qaava uummatsitut ilusilik sulii seqinermit aappalaarpoq. Tupigusoqalunga qaqqaq isiginnaarpara, taava iliveqarfimmi ujaraannaasumi sanningasunnguaq takulerpara. Kiffaanngissusermik eqqissingaarnermillu misigineq silarsuarmi nuanningaartumi matumani siammaappooq.

Sininnialerpunga. Taava kalaallisut suaartoqarpoq: "Umanatsiak sermitdlemut" (Sermilimmit umiatsiaq tikippooq). Sivitsunngitsoq inuit alapernaattut silami katersuupput. Qinnnguteqarnanga toornertut ittoq qernertoq umiatsiaanersoq takusinnaanngilara. Sivitsunngitsoq saniani qernertut allat uteqattaartumik aalasut erserput. Anguariartarnerit. Schweizimiutut nuannaarlunga nillianikka sulii tusarsinnaanngilaat. Qanillipput. Kisianni inuttaasut arnat, angutit niviarsiaqqallu – angurtaasut – saniatigut, pingasunit marluinnaat takusinnavakka. Stolberg – aamma Baebler ummassimasooq, tikilluaritsi. "Naak de Quervain?" "Nunakkoorpoq; umiatsiaq ulikkaarami."

Minutsialunnguit qaangiutiinnartut kalaallit kangerluup akiani ikumatitaaq takuaat, tamannalu Kalaallit Nunaanni isumaqatarpoq: "Aasinga". Tuaviinnaq umiatsiaq alla piareerpoq.

Nalunaaqutaq ullaassakkut ataasinngorpoq; akunnerit 12-t pisoreerluni de Quervain kiisami aamma umiatsiamut annguppoq. Aammaarluni ittoq Fleischer qaaqqusivoq sassaalliivigalutalu. Taamaallitluta nuannersumik takoqqinnerput nalliussivarput, Fleischerikkut inaanni tiituutaa misigisagut pillugit oqaluttuaqattaalluta.

Aappasaanik sapaatip ullaava makiffigivara augustip arfineq-pingajuani, sivikitsumik sinissinnarlunga. Tuperma sanianiippoq ikinngutima toqqat mikineq atoruminarnerli. Kattuffiup (Schweiz) erfalasanik erfalasoqarpoq (Takusassiissut XI, q. 22). Tamatta angallavissarput kingulleq tassaavoq Karajak (Qarassat) Sermiat angineq. Fleischerip upanniutaa (umiatsiarujussuaq) atorsinnaagatsigu, pujortuleeraq umiarlu atugara Umanamut (Ummannamut) utersinnaapput. Siusinnerusukkut ataasiarluta Karajak (Qarassat) angoreeraluarpagut. Kisianni kangerluup paava ilulissanik kassunillu sermimit tissukartunik asseqqavoq. Aamma maanna pulaneq ajornartoq Fleischerip oqaluttuaraa, qajartortut takusimasaat naapertorlugu. Taamaammat Karajak (Qarajaq) nunakkut pisarioqisukkut anguniarniarparput.

Sapaat poortuinnermut piareersarnermullu immikkoortipparput. Angalanissatta sinneranut sivikitsumut naammattunik qillertuusaateqarama, ilannut unnukkkut nerisassapallaanngitsut sassaalliutigaaqka, sersersuarmilu pissaaleqisarsimanerup kinguneranik marloriaammik mamarsaatigivaat. Aaammattaaq Jens Fleischer tupinnukarpoq karsimullu ingilluni. Issigigassanik suppiliat, qallersukkat, nerlerup tingui bayerske pølsillu sassaalliutaapput. Kinguleqqiutigalugu iipiliniq kaagiliaq qillertuusarmioq kirsebærinik miseraliamik akulik – angalaqqinnissarput pillugu "skål".

Ukioq qaangiuppoq. Kisianni ullut nuannersut Schweizimiut Tyskillu ilisimasassarsiorlutik suleqatigiiffii taakku qujamasullunga eqqaamavakka. De Quervain-imi Baebler-imi tikeraatut Qarassat Sermiat angineq angusinnaasimavara. 9. august ullup-qeqqartoq aallarnissatsinnut piareerpugut. Ipuinnaq

kangerliumanikkut ingerlaarpugut, kalaallit 13-it paarlakaallutik iputtut anguartigalugit, angutit arnallu. Sermip tungaanut kimmukarpugut. Kangerluk angallavissaanngingajattutut isikkoqarpoq, ilulissanik kassunillu asseqqalluni (Takusassiissut XV, q. 9). Kisianni qanillillugillu ammanersaqartaraaq. Tunutsinni Umanatsiaq (Uummannatsiaq) seqerngup qinngorsimasaa, uummatitut ilusilik ersippoq, taassumalu talerpia-tungaaniippoq samani Salliarutsimi quassuk, sulilu ungasinnerulluni Umanak (Uummanaq) oqaluttuariuminaatsunik tungujuaartunik tarrartalik (Takusassiissut XII, q. 22).

Akunnerit marluk nuannisarluta ingerlareerluta Akuliarusersuarmi aniinganersaq tikipparput. Eskimo-t ilaqtariit aasarsiorlutik maaniipput (asseq 31). Ataatap erneratalu ilaliuppaatigut nunakkut Karak (Qarassat) tungaannut aqutaanik ajoqersuunniarluta, tassani ukiisaramik.

Asseq 31. Ilaqtariit Andreassenikkut Akuliarusersuarmi aasakkut tupermik saanni.

Sulisugullu timmukarnialerluta kassualuit akornanni takulerparput qajaq. Ernumaammeqaagut. Pissutissaqarsimavugullumi, tassami aperigatta: "Umiatsiak?" (umiarsuaq) akerpallappoq "ab" (aap). Umanami (Uummannami) niuertup qallunaatut allagaani nalunaarutigineqarpoq, kingusinnerpaamik ullut tallimat qaangiuppata Umanak (Uummanaq) uterfigereertariaqaripput. Aalajangipallappugut, piffissap affaannaa atorlugu ornitarput anguniarniarlugu.

Inuttat ilaat umiatsiamik Ikerasammut utertinneqarput. Sinneri – taakkununga ilaallutik arnaq niviarsiaqqallu marluk – angalanitta sinnerani nammattuujumapput, tamarmillu 30-40 pund nammakkiullugu. Aamma de Quervainip qajarsua angutit marluk paarlakaallutik qaqqat qooqqullu aqqusaartorlugit nammattariaqarpaat. Akunnerni arfinilinni qaqqatigut ingerlaarpugut, unnuap-qeqqata tungaanut, taavalu qimmit miaggoorpaluisa ilisimatippaatigut inoqarfik qanilligipput. Sivitsunngitsoq atitsinni eskimuut nunaqarfinnguat maaniinnarsuarmiittoq Karajak (Qarajaq) tikipparput. Qarassat Kangerluata sineriaani silami unnuivugut, qaqqajunnaat oqquilluta. Kiassiut 8 gradiniit 0 gradimut appariarsimavoq. Tuperput qimattariaqarnikuugatsigu Schweizimiut pingasuulluta sinngup-puutsinni silami unnuivugut. Kalaallit ivikkanut nallakaapput "ajungilak" (ajungilaq), arnallu pingasut qaatiguugut atukkiunniukuusaagut nuannareqaat.

Aqaguani ullaakkut qajatsinnik qajannartunik puisip amianik sanaanik kangerluk ikaarparput, akunnerillu marluk ingerlareerluta Karajak Nunatak¹ (Qarassat Nunataat) angullutigu. Qaannat arfineq-marluk marloriarlutik ikaaqqattaarput, ataatsimut qilorsorlugit sermimut ikuttaatinik qerattaqqusersorlugit. Tasiusap kangerliumarnaniit sulii akunnerit marluk ingerlaqqippugut Karajak Nunatak (Qarassat Nunataat) itivillugu, tassangaanniillu tasinngortat timaanni Qarassat Sermiat takusinnaallugu. Maani 15 kilometerisut isorartutigisukkut sermersuaq quppaaqaluni kangerlummut ingerlaarpoq (Takusassiissut XIII, q. 22). Tassani Drygalskip illuaraqarfigisimasaa nanivarput, tassangaanniillu ilisimatuup taassuma sermip ullormut 20 meterinik ingerlaartarnera uuttortarsimavaa. Sermeq annertussutsimigut takorlooruminaatsoq kangerlummut nakkaasarpoq!

¹ *Nunatak (nunataq) = Qaqqaq sermimik imaluunniit sermimik imermillu ungalusaq*

Takusassiissut XVI. Hans Egede Uummannami ilularasaartumi

Baeblerip "Rensdyr Nunatak" manissukujuooq sermimimit nuisasoq anguniarsariniarpaa, uangalu de Quervain peqatigalugu sermeq eqqaalu uuttortarniarparput. Piffissaqarpiangilagut. Kaallutalu qiialeratta paasivarput unnuap-qeqqareersimasoq. Unnuakkut nerisassatuaraagut eqaluit oqanngitsut aamma qillertuusaq Lensburger solbærmarmelade.

Qasuersaarnerput sivilissanngilaq. Qaqqajunnannguanut oqquilluta sinngup-pooqaratalu innakartugullu kalaaleq nal. 3 missaani takkuppooq, paasinialoorlugulu paasivarput Karajak Kangerluata (Qarassat Kangerluata) paava iluliaarutiimisimasoq, upanniutillu Tasiusap kangerliumarnani utaqqigaatigut. Taamaammat ugguaraluaqaluta sermeq inuulluaqqunnarniarlugu aalajangipallattariaqarpugut, Umanak (Uummanaq) uterfiginiarlugu, "Hans Egede" inortorumanagu.

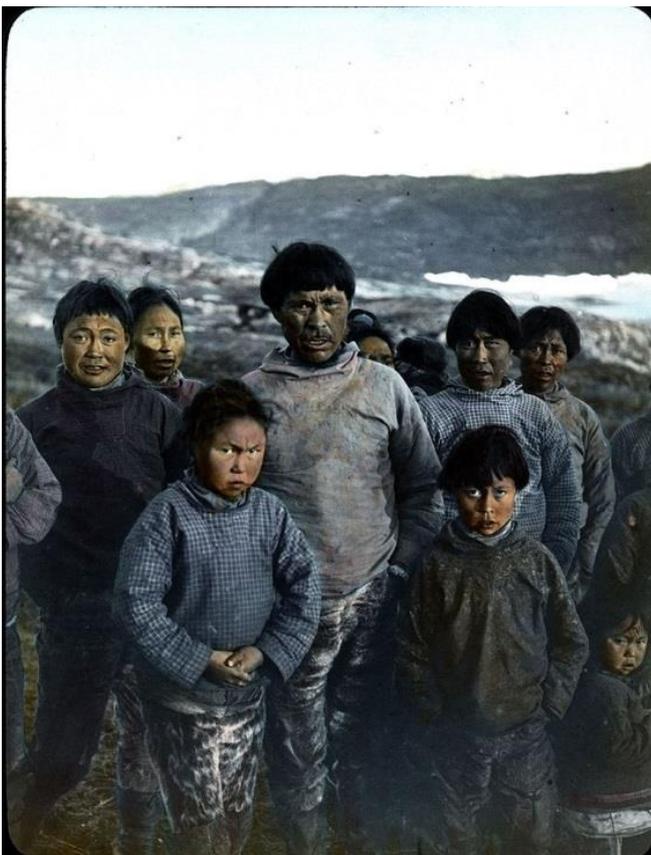
Atortugut oqimaatsut nammallugit kangerliumanermut uterpugut, tassaniipput inuttagut tamarmik - tuperpullu. Sermip tungaanit anorlerpoq taamaalillunilu ilulissat kangerlummiit avalassimallutik, tassalu ipuinnaq tingerlaaserlutalu ingerlaarnissarput siuartissinnaalerparput. Aatsaat unnuttoq angerlarsimafitta aappa nalunngillualigarput – Ikersak - tikipparput. Ingerlaarfipput puigugassaannngilaq alianaaqalunilu.

Aqaguani suut tamarmik poortoreerput. Iluatsitsillutalu asimioqarfik Umanatsiak (Uummannatsiaq) qeqertap taassuma avannamut-kitaaniittoq, Jens Fleischer ilagalugu Uummannamut uternitsinni aqqusaarparput. Tassani siullermeerluta eskimuuviit takuagut, (qaqortumik amillit) kulturiannik sunnerneqarpiarsimannngitsut.

"Nujuartat" 30-t missaanniipput, illuapaalaannguanilu issumik, ujaqqanik ivikkanillu panertunik qarmakkani arfineq-pingasuni najugaqarlutik. Illunnguit tamarmik narlusuumik qaarajualaartumilluunniit isaariaqarput meterinik marlussunnik takissusilimmik (Tak. asseq 32). Ammarnga ilummut amiliartorpoq, taamaammallu paarngorluni pallungajalluniluunniit piusaamik isertariaqarpoq, ipeq soqutigiunnaarlugu. Illut ilaanni isaariaq amigaarmat siffissakka tattuuatingajapput. Puisip inalungaanik igalaaliatigut qaamaneq annikitsuinnaq appakaassinnaavoq. Illup qinngua soorlu pulattaqqavik. Naak suli sila seqinneraluartooq ukkusissamik qulliliaq issuatsiaanik iperalik ikumavoq, puisip orsuanik ikummateqarluni. Illup ilua tipeqaaq inikeqalunilu, sanerai tamarmik siniffimmit mikinerullutik. Ukiukkut isseruluttarnera pissutigalugu ini anginerussanngilaq. Illup qinnguani qisummik illeqarpoq, amernik qallersimasumik, tassanilu angajoqqaat meeraallu peqiluallutik sinittarput.

Asseq 32. Illu issumik qarmagaq puisip inalugaanik igalaalik. Isaariaata saani arnaq meeqqanilu

Asseq 33. "Ummannatsiami eskimuut "kultureqanngitsut"" (issuagaq: Arnod Heim) – Tivasartoq Jakobsen tivaqatinilu.

Illumiit anigama anguterujussuaq amiilaarnaannartunik umilik nuivoq. Tassagooq atia¹. Ernerata² qanittukkut nulii aallaallugu toqussimavaa, angutaata ajoqi aallaasimallugu. Ajortuliat taamaattut eskimuunut eqqissimasunut takornartaagaluarput, niaqulaartutullu isigisariaqarput. Taamaalillutik "nujuartat" kristumiut ajoqersuutaat qimassimavaat.

¹ *Asseq 33 qiterleq*

² *Asseq 33 saamerleq*

Kaffit tupallu nassatagut takuleramikkit, kuisimangitsutut qitik aallartippaat. Nammineq takusimanagillu tusaasimangikkaanni allaaserineq ajornaqaaq?

Akuttoqatigiiaamik qilaatersortoqarpoq. Arnat assigiiangajattumik nipeqarlutik erinarsorput:

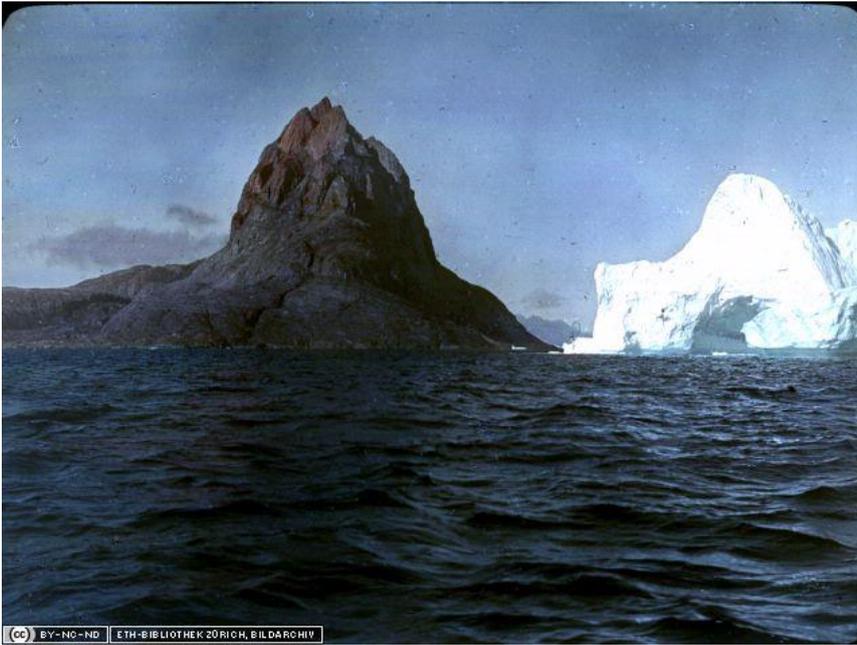

Nipituumillu Ho-Ho-rtorluni angussuup eqqaasama kiinni suli amiilaarnarninngorlugu qanillisarpatigut kiinaannatsigullu suaartarfigaluta. Qingara kiingajappaaluunniit. Taava aapakaatut kiinnerluni qittarinersaat arnaq avalappoq, ³ peqeriarluni timmissatut eqqussorfigaluta. Ulloq manna tikillugu qitik nalinginnaangitsoq tamanna takorloortarpara.

³ *Asseq 33 tunorleq saamerleq*

Unnuup seqerna aappaluttoq samani Umanap (Ummannap) qaqqaanut tarritorlu nal. 22 Umanatsiaq (Ummannatsiaq) qimapparput. Taarneruleraluartoq ajornaquteqanngitsumik ilulissat akulloquavagut. Unnuap-qeqqarluartoq Ummannap qaqqaa qulaagut ullorissat siulliit erserput, aasap ulluata qaammatinik pingasunik sivisutigisup kingorna. Tassalu 14. august – ukiarpoq. Ummannap qaqqaa kusanangartoq imaanit qorsorpalujaartumit erseraluttuinnarpoq (tak. asseq 34). Suli akunneq ataaseq ingerlaarpugut. Nuna kusanangartoq inuummessorit. Eqqissinerit tarninni ingerlaqqippoq!

Umanak! Tassani kangerliumanermi utaqqivoq "Hans Egede", kassunik ungalusimalluni kisaqqalluni, nunamullu pitussimalluni – angerlarnissatsinnut piareerluni (Takusassiissut XVI, q. 18).

Asseq 34. Uummannap qaqqaa kujataanit-kangianit isigalugu

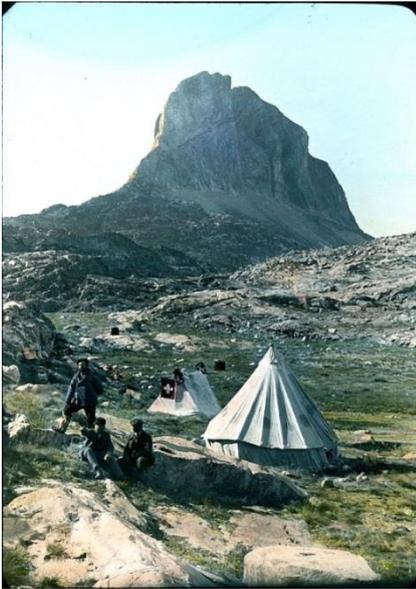
Takusassiissut XII. Akuliarusersuarmit Ikerasaap tungaanut isikkivik

Takusassiissut XIII. Qarassat Nunataata eqqaani Qarassat Sermiat

Takusassiissut VIII. Qeqertarsuup avannaatungaani Nuussuarmittoq Ataa. Illu issumik qarmagaq.

Takusassiissut XI. Schweizimiut ilisimasassarsiorlut Ikerasammi

Takusassiissut X. 1909-mi Uummanaq, illut issumik qarmallit umiarsualivimmiit isigalugit. Qunneq assip talerpia-tungaaniittoq tassaavoq ullumikkut hotelip tungaanut aqut!